

CK.0000070944

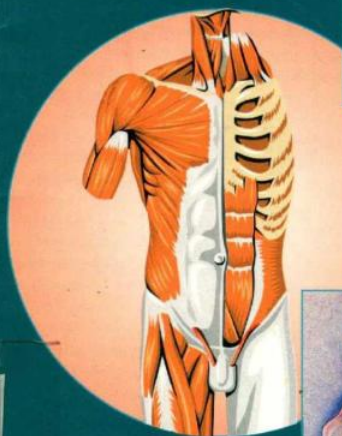
BỘ Y TẾ

BỆNH HỌC

CƠ XƯƠNG KHỚP NỘI KHOA

(DÙNG CHO BÁC SĨ VÀ HỌC VIÊN SAU ĐẠI HỌC)

Chủ biên: PGS. TS. NGUYỄN THỊ NGỌC LAN

UYÊN
LIÊU

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

BỘ Y TẾ

BỆNH HỌC CƠ XƯƠNG KHỚP NỘI KHOA

(DÙNG CHO BÁC SĨ VÀ HỌC VIÊN SAU ĐẠI HỌC)

MÃ SỐ: Đ.01.Z05.W

(Tái bản lần thứ tư)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

Chỉ đạo biên soạn:

CỤC KHOA HỌC CÔNG NGHỆ VÀ ĐÀO TẠO – BỘ Y TẾ

Chủ biên:

PGS.TS. NGUYỄN THỊ NGỌC LAN

Tham gia biên soạn:

PGS. TS. NGUYỄN THỊ NGỌC LAN

PGS. TS. NGUYỄN VĨNH NGỌC

TS. NGUYỄN VĂN HÙNG

ThS. NGUYỄN THỊ PHƯƠNG THÚY

Tham gia tổ chức bản thảo:

ThS. PHÍ VĂN THÂM

TS. NGUYỄN MẠNH PHA

LỜI GIỚI THIỆU

Nhằm từng bước nâng cao chất lượng đào tạo nhân lực y tế, tạo điều kiện thuận lợi cho việc học tập của học viên, sinh viên ngành Y, Bộ Y tế đã tổ chức biên soạn và cho xuất bản các tài liệu dạy – học chuyên môn phục vụ cho công tác đào tạo đại học, cao đẳng, trung cấp và dạy nghề của ngành Y tế. Nay Bộ Y tế tiếp tục cho biên soạn các tài liệu dạy – học chuyên đề và text book để kịp thời phục vụ cho công tác đào tạo sau đại học và đào tạo liên tục cho cán bộ ngành Y tế.

Cuốn **Bệnh học cơ xương khớp nội khoa** được biên soạn dựa vào chương trình đào tạo sau đại học của trường Đại học Y Hà Nội với phương châm: kiến thức cơ bản, hệ thống; nội dung chính xác, khoa học, cập nhật các tiến bộ khoa học – kỹ thuật hiện đại và thực tiễn Việt Nam.

Cuốn **Bệnh học cơ xương khớp nội khoa** đã được biên soạn bởi các phó giáo sư, tiến sĩ, các nhà giáo giàu kinh nghiệm của chuyên ngành Cơ xương khớp Nội khoa. Sách đã được Hội đồng chuyên môn thẩm định sách và tài liệu dạy – học chuyên ngành Cơ xương khớp Nội khoa của Bộ Y tế thẩm định năm 2009. Bộ Y tế quyết định ban hành là tài liệu dạy – học đạt chuẩn chuyên môn của ngành trong giai đoạn hiện nay. Trong quá trình sử dụng, sách sẽ được chỉnh lý, bổ sung và cập nhật.

Bộ Y tế xin chân thành cảm ơn các nhà giáo, các chuyên gia của Bộ môn Cơ xương khớp Nội khoa, trường Đại học Y Hà Nội đã dành nhiều công sức hoàn thành cuốn sách. Bộ Y tế xin cảm ơn GS.TS Trần Ngọc Ân, Chủ tịch Hội đồng; PGS.TS Đoàn Văn Đệ, PGS.TS Phạm Thắng phản biện và các ủy viên Hội đồng đã đọc, đóng góp nhiều ý kiến quý báu để cuốn sách được hoàn thiện.

Vì lần đầu xuất bản, chúng tôi mong nhận được ý kiến đóng góp của đồng nghiệp, các bạn sinh viên và các độc giả để sách được hoàn chỉnh hơn cho lần xuất bản sau.

CỤC KHOA HỌC CÔNG NGHỆ VÀ ĐÀO TẠO – BỘ Y TẾ

LỜI NÓI ĐẦU

Ngành Thấp khớp học Việt Nam được GS.TS. Trần Ngọc Ân sáng lập cho đến nay đã được 40 năm (1969– 2009) hiện đang phát triển không ngừng. Trên cơ sở kết quả các nghiên cứu dịch tễ về bệnh khớp, các công trình nghiên cứu và ứng dụng y học ở nước ta cũng như trên thế giới, dưới sự chỉ đạo của GS.TS Trần Ngọc Ân, sách giáo khoa về chuyên ngành dành cho các học viên đại học, sau đại học, các bác sĩ chuyên khoa và đa khoa được cập nhật liên tục nhằm đáp ứng nhu cầu thực tiễn nước ta.

Tần suất mắc bệnh xương khớp ở nước ta lên tới 47,6% số người trên 60 tuổi. Tại Bệnh viện Bạch Mai từ thời kỳ 1991 – 2000, số bệnh nhân mắc các bệnh xương khớp chiếm tới 4,5% trong tổng số các bệnh nhân nhập viện. Nếu như trước kia, các bệnh xương khớp thường gặp nhất là viêm cột sống dính khớp, viêm khớp dạng thấp, bệnh hệ thống (lupus ban đỏ hệ thống, xơ cứng bì toàn thể), thì ngày nay, loãng xương sau mãn kinh và loãng xương tuổi già, thoái hoá khớp, các bệnh xương khớp do chuyển hoá (gút, bệnh xương khớp sau chạy thận nhân tạo, tổn thương xương khớp do sử dụng corticoids...), ung thư di căn xương... cùng nhiều bệnh khác đang trở thành vấn đề thời sự của những năm gần đây.

Tuy nhiên, một số cán bộ y tế cơ sở vẫn chưa được cập nhật nhiều loại bệnh thường gặp nên chẩn đoán và điều trị không hợp lý, nhiều trường hợp đã để lại hậu quả đáng tiếc.

Sách **Bệnh học cơ xương khớp nội khoa** do các cán bộ giảng dạy phân môn Cơ Xương Khớp thuộc Bộ môn Nội tổng hợp – Đại học Y Hà Nội biên soạn, nhằm cung cấp các kiến thức cơ bản nhất, cập nhật nhất về chẩn đoán và điều trị các bệnh cơ xương khớp thường gặp ở nước ta. Song song với phần kiến thức, các tác giả còn nêu các kinh nghiệm lâm sàng của bản thân, và minh hoạ nhiều hình ảnh với các chỉ dẫn để người đọc có thể dễ dàng áp dụng trên thực tế. Ngoài các phần bệnh học, các tác giả trình bày những định hướng chẩn đoán một số chứng bệnh thường gặp nhất trong thực hành lâm sàng các bệnh Cơ Xương Khớp và kỹ thuật tiêm một số khớp để các cán bộ y tế chuyên khoa tại các tuyến y tế cơ sở có thể thực hành đúng chỉ định, đúng kỹ thuật, đảm bảo nguyên tắc vô trùng. Bên cạnh các tiếng tên bệnh bằng tiếng Việt, ban biên soạn cung cấp các tên bệnh

bằng tiếng Anh để độc giả dễ dàng tham khảo trong các sách báo nước ngoài, trên mạng điện tử. Trong phần phụ lục, ban biên soạn trình bày bảng mã bệnh theo ICD 10 theo các chương và theo trình tự alphabet để người đọc tham khảo.

Mặc dù đã được biên soạn, chỉnh sửa nhiều lần trong quá trình giảng dạy, được sự góp ý của chuyên gia đầu ngành là GS.TS. Trần Ngọc Ân, song chắc chắn sách còn nhiều thiếu sót. Ban biên soạn mong muốn nhận được sự góp ý của các đồng nghiệp và bạn đọc để sách ngày càng hoàn thiện trong lần xuất bản sau.

Hà Nội ngày 20-11-2009

Chủ biên

NGUYỄN THỊ NGỌC LAN

MỤC LỤC

Lời giới thiệu		3
Lời nói đầu		5
Chương 1. BỆNH THẤP KHỚP ĐẶC HIỆU		9
Viêm khớp dạng thấp	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	9
Bệnh viêm khớp tự phát thiếu niên	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	34
Bệnh lupus ban đỏ hệ thống và nhóm bệnh mô liên kết	<i>Nguyễn Vinh Ngọc</i>	47
Bệnh Still người lớn	<i>Nguyễn Văn Hùng</i>	70
Bệnh xơ cứng bì toàn thể	<i>Nguyễn Vinh Ngọc</i>	80
Hội chứng Gougerot-Sjögren	<i>Nguyễn Vinh Ngọc</i>	95
Viêm da cơ và viêm da cơ	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	107
Viêm cột sống dính khớp và nhóm bệnh lý cột sống huyết thanh âm tính	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	114 [*]
Bệnh viêm khớp phản ứng	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	128
Viêm khớp vẩy nến	<i>Nguyễn Thị Phương Thủy</i>	131
Chương 2. THOÁI HOÁ KHỚP VÀ BỆNH XƯƠNG KHỚP DO CHUYỂN HOÁ		138
Thoái hoá khớp ✕	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	138
Đau vùng thắt lưng và <u>đau thần kinh tọa</u> ✕	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	152
Bệnh lý phần mềm quanh khớp	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	163
Bệnh Gút	<i>Nguyễn Vinh Ngọc</i>	187
Bệnh khớp do vi tinh thể pyrophosphat calci	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	211
Hại tử vô mạch chỏm xương đùi	<i>Nguyễn Văn Hùng</i>	217
Chương 3. BỆNH LÝ NHIỄM KHUẨN Ở BỘ MÁY VẬN ĐỘNG		223
Viêm khớp nhiễm khuẩn	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	223
Viêm đĩa đệm đốt sống do vi khuẩn	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	230
Viêm cơ do vi khuẩn	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	237
Lao xương khớp	<i>Nguyễn Vinh Ngọc</i>	245
Thấp khớp cấp	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	258
Các biểu hiện cơ xương khớp ở bệnh nhân bị nhiễm HIV	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	265
Chương 4. CÁC BỆNH VỀ XƯƠNG		272
Loãng xương nguyên phát	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	272
Ứng thư di căn xương	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	284
Bệnh đa u tủy xương	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	292

Chương 5. BỆNH VỀ CƠ		302
Loạn dưỡng cơ tiến triển	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	302
Bệnh nhược cơ	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	311
Chương 6. ĐỊNH HƯỚNG CHẨN ĐOÁN VÀ MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP ĐIỀU TRỊ		316
Định hướng chẩn đoán một trường hợp đau khớp gối	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	316
Định hướng chẩn đoán một trường hợp đau xương khớp mạn tính	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	323
Chẩn đoán hình ảnh trong bệnh xương khớp nội khoa	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	332
Các thuốc điều trị bệnh cơ xương khớp	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	342
Thuốc chống viêm không steroid	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	346
Thuốc chống viêm corticosteroid trong thấp khớp học	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	355
Các thuốc giảm đau dùng trong thấp khớp học	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	363
Nhóm thuốc điều trị cơ bản – DMARDs – SAARD's	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	366
Điều trị sinh học (Biological Therapy)	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	370
Các phương pháp điều trị bệnh khớp khác	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	376
Nhóm thuốc điều trị một số bệnh xương khớp khác	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	377
Các phác đồ điều trị một số bệnh xương khớp thường gặp	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	382
Kỹ thuật chọc hút dịch khớp – Tiêm nội khớp, tiêm ngoài màng cứng, tiêm cạnh cột sống	<i>Nguyễn Thị Ngọc Lan</i>	384
Phụ lục		395
Tài liệu tham khảo		406